

Várhegy bronzkori vár és Csunya erdő a közvetlen környezetével

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI:

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/egyház/szervezet/vállalkozás) neve:
Települési Értéktár Bizottság, POLGÁRMESTERI HIVATAL, 2119 Pécel,
Kossuth tér 1. +36 (28) 662 007, ertektar@pecel.hu

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai
Név: Települési Értéktár Bizottság, Pécel, Heltai Miklós elnök
Levelezési cím: 2119 Pécel, Korányi u.14.

Telefonszám: +36 (28) 788 940

E-mail cím: heltai.miklos@digikabel.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI:

1. A nemzeti érték megnevezése:

Várhegy bronzkori vár és Csunya erdő a közvetlen környezetével.

2. Fellelhetőségének pontos helye:

Várhegy bronzkori vár: 0327/122, 0327/123,0327/124, 0327/125, 0327/126 hrsz szántó, 0425 hrsz út és a 2351/16 helyrajzi számú kivett művelési ágba tartozó ingatlanok.

A Csunya erdő Pécel északi belterületi határának külterületein található. A

Csunya erdő területe egy horgásztavat, valamint korábban már védetté

nyilvánított (ex lege) Csunya- árokként meghatározott területek is magába

foglalja:0327/2 út, 0327/5 erdő,0327/6 legelő,0327/7 erdő,0327/31 legelő, 0327/46

legelő, 0327/68 legelő, 0327/71 legelő, 0327/ 73 vízmű, 0327/ 74 vízmű, 0327/77

legelő, 0327/90 legelő, 0327/101 a-b. legelő, 0327/102 b. legelő, 0327/121 b.

legelő,0331 út, 0338/33 erdő,0339 út,0342/2 út,0342/ 4 lakóházas ingatlan, 0342/6 b.

legelő,0342/6 c. vízfolyás,0342/6 d. erdő, 0342/ 8 lovarda, 0342/26 legelő, 0342/ 23 út,

0342/ 24 tó, 0342/27 erdő, 0343/1 út, 0348 út, 0349 erdő, 0352/2 út, 0353/16 út, 0353/

17 erdő, 0353/21 út

3. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

Települési, Megyei, Magyar Értéktár

4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A 19. század óta folyamatosan fellelt régészeti leletek alapján, a Várhegy területén

bronzkori földvár feltételezhető. Már a legkorábbi írásos emlékek is (14.század)

Várhegynek nevezik. A hegy lábazata körül pedig, még korábbi régészeti leletek is

megtalálhatók voltak.

A Csunya erdő és közvetlen környezete több természeti értéket képvisel. Erre

vonatkozó határozat és minősítés a KTVF: 1695-15/2012.sz. alatt megtörtént, miszerint

egy- egy mély fekvésű árkában csörgedező forrásokat és környezetüket ex lege, védetté

nyilvánították. Az erdő területén található egy horgásztó is, amely a 19. század végén,

20. század elején a település lakóinak számára kedvelt rekreációs hely volt. A 20.

század közepe táján tudatos erdőtelepítés része volt, amelyet akkor úgy fogalmaztak

meg, hogy „Budapest tüdejéhez tartozik”. A terület szabdalt, romantikus adottsága

nemcsak a helyi lakosság kedvelt kirándulóhelye, hanem a környékbeli települések

lakóinak is felkapott helyévé lépett előre. Tömegsport rendezvényeivel pedig, az un. Csunya- kupa tájfutó bajnokságok megtartásával csaknem országosan is ismert vált, ahol elsődleges szempont, hogy minden korosztály képviselve legyen.

5. Indoklás az értéktárba történő felvételre:

A péceli Várhegy, Csunya erdő, Csunya árok és Csunya tó olyan természeti és történelmi értékek komplex együttese, mely még mai, roncsolt és felszabdalt állapotában is egyedi, unikális.

A valahai téglagyártás által lecsupaszított domboldal olyan löszös objektumot tár a szemlélő elé, mely másutt ily módon nem látható. A fölötte magasodó Várhegy feltárára váró régészeti ritkaság, kedves kirándulóhelye volt a pécelieknek, s lehetne az továbbra is nekik is, az idelátogatóknak is, ha különböző privát telkek kerítései nem nehezítenék a megközelítést, bejárást.

Az egész dombkaréj, mely a felsorolt objektumokat magába foglalja, ligetes-erdős részeivel, rétjeivel, vízmosásaival, növény-együttesével olyan természeti szépség, mely az oktatásban, túrizmusban, horgászatban is jó hasznosítható, de mindenekelőtt az egészséges életmódhoz biztosít egészen kivételes lehetőségeket: a település ezen részének lakói rövid – 5-10 perces – sétával olyan helyeket érnek el, melyekhez a városlakóknak órákat kellene utaznia- gyalognia.

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

A.) Juhász József: Pécel város kis monográfiája, 69.-70.p.

„Csunya, és miért csúnya a Csunya?

Van más érdekessége és értéke is a város északi területének. Mindenkit magával ragad a Várhegy alatti romantikus fás-bokros, vízvájta terület. Elnevezése a *Csunya* név kuriózum, melynek megfejtése sokáig találgatás maradt¹.

Ha kézbe vesszük az egyik Ráday-féle térképet, a Csunyanak nevezett rész csak a Látóhegy előtti területre vonatkozott, azaz a két nagy dülő északi találkozására. De vajon hogyan lett a Várhegy alatti területből is Csunya, holott még a 18. század végén is *Isten kutya völgynek* nevezték az alatta lévő területet?

Ismét a Ráday-féle térképre hivatkozunk, a névkeletkezés okát pedig a CZUCZOR-FOGARASI szótár teszi egyértelművé. E kifejezésre többek közt megemlítik, hogy „*Néhutt a köznép főnévül is használja a szeméremtest és alfel helyett*” mármint a csúnya jelzőt. E népies kifejezési forma használatát mi sem támasztja jobban alá, mint ennek a helynek az elhelyezkedése, azaz a falu legmesszebbre eső pontja (vagy alja). Az pedig természetes, hogy egy idő után ugyanezzel a titulussal² ruházták fel a Várhegy alatti területet is. Az új név kiejtése is egyszerűbb volt: ezért ment gyorsan feledésbe a régi. De érdekes módon, a Várhegy felőli ágát még a 20. században is *Isten-gödrének* nevezték, ami az eredeti név valamilyen szintű átmenekítésére utalt.

Ha már a Ráday-féle térképekről tettük említést, beszélnünk kell a Csunyában lévő élő víz (patak) nevééről is, ugyanis a térképész »*Isten kutya folyója*«-ként rögzítette. Feltételezhetően azért adták neki ezt a nevet, mivel esőzések idején az összegyűlt víz hatalmas folyóként zúdult a falu felé: azaz az *Isten kútjából* származó esővíz szinonim meghatározásából képződött az elnevezése.

¹ JUHÁSZ József: Átkelő Pécelen 28-35.

² JUHÁSZ József: Átkelő Pécelen 34.

A *Vásártéren* húzódó pataknak most már száraz medernek, a 20. század elejére *Csunya-árok* lett a neve, nem pedig *Isten kutya-árka*. E névváltozás a patak kiindulási helyére utalt: azaz az időközben Csunyává alakult helyre.

A mai Csunya területe sok-sok évszázadokon át királyi birtok része lehetett, mert a korabeli birtoklevelek sehol sem említik, de még az előző nevét sem, viszont a 18. században már felparcellázott földeket látunk erre felé.

B.) Csunya területe a Várhegyi-dűlő végén a 18. században: Ráday- féle térkép a Csunya hely feltüntetésével. A térkép a Ráday levéltárban található, feltételezhető készítése a 18. század.

C.) Juhász József: Pécel város kis monográfiája, 69.-70.p.

„Csunya, és miért csúnya a Csunya?

Csunya-tó:

A Csunya területét két hatalmas vízvájta völgy jellemzi, amelyek déli vége az Apafi utcánál egyesül, majd szarvasagancsszerűen két ágra nyílik szét észak felé. Az egyesült árok alsó szakasza már burkolt mederben folytatódik, egészen le a Rákos-patakig.

A 19. század végéig még bő vízer csordogálhatott az ágaiban, amiből egy állandó vizű patak is kikerekedhetett. Valószínűleg ezek a csunyai források látták el ivóvízzel az itt élt őskori és az utánuk következő pécelieket.

Már a 19. században is fölvetődött a löszös talaj erodálásának megállítása, de előrelépés mégsem történt benne sokáig. Amikor a 20. század elején végre elkészítették a védműveket, gyakorlatilag megszűnt az élő csunyai patak, s a megmaradt árok csupán a környék utcáinak csapadékvizét gyűjtötte össze. A Petőfi utca végén kis horgásztavat is láthatunk, amely az egyik védmű gátjából alakult ki.

Az 1950-es évek közepéig még rendszeres legeltetés folyt a csunyai részeken. A péceli gazdák teheneit, kecskéit és disznait csordás gyűjtötte össze, és egy szürke-marha szarvából készült nagy tülökkel, kürttel jelezték a csorda érkezését. Amikor végigvonult a csorda a falu utcáin, percekig hömpölygött utánuk az utca pora. Pontosan nem tudni, mióta élt ez a szokás, de a honfoglalás óta mindig volt valahol egy közlegelő.

D.) A KÖZÉP-DUNA-VÖLGYI KÖRNYEZETVÉDELMI, TERMÉSZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI FELÜGYELŐSÉG ALÁBBI HATÁROZATA:

KÖZÉP-DUNA-VÖLGYI KÖRNYEZETVÉDELMI,
TERMÉSZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI FELÜGYELŐSÉG

Kérjük, választáson kívül a közleményben ismertetett címenél

Ikt. sz.: KTVF/1695-15/2012. Tárgy: Pécel 0342/27, 0342/6 és 0349 hrsz-ú ingatlanokon található ex lege védett források és a védelmüket szolgáló terület kiterjedésének megállapítása

Előadó: Galamb István Melléklet: 2 példány átnézeti térkép
Dr. Kazámér Anita
Csáti Ottó

HATÁROZAT

Az ingatlan-nyilvántartás szerinti

- Pécel 0342/27 hrsz-ú, 480 584 m² kiterjedésű, erdő és gazdasági épület művelésű ingatlan területéből a következő EOV-koordináták által meghatározott, 47 493 m² kiterjedésű részterületre:

sorszám	Y koordináta	X koordináta
1.	670945	240919
2.	670951	240918
3.	670963	240953
4.	670994	240937
5.	670999	240927
6.	671045	240863
7.	671066	240867
8.	671038	240893
9.	671030	240918
10.	671177	240841
11.	671177	240831
12.	671187	240812
13.	671191	240834
14.	671216	240821
15.	671229	240865
16.	671256	240842
17.	671281	240868
18.	671307	240815
19.	671331	240824
20.	671339	240808
21.	671321	240775

Levelezési cím: 1443 Budapest, Pf. 341 E-mail: kozepdunavolgyi@zoltdhatosag.hu
Telefon: 478-14-00, Telefax: 478-45-20 Honlap: <http://olddk.kozepdunavolgyi.gov.hu>
Zöld Post Iroda: 1072 Budapest, Nagydófa u. 11.
Ügyfélszolgálati nyitólétszámok: 9^h - 16^h-ig, péntek: 9^h - 12^h-ig
Ügyintézési ügyfélszolgálati nyitólétszámok: 9^h - 12^h - 17^h - 18^h-ig, péntek: 9^h - 12^h-ig

22.	671256	240743
23.	671265	240721
24.	671158	240683
25.	671156	240711
26.	671140	240736
27.	671117	240735
28.	671045	240737
29.	671079	240743
30.	671056	240752
31.	671050	240769
32.	671021	240796
33.	670993	240817
34.	671002	240830
35.	670992	240839
36.	670963	240838
37.	670947	240824
38.	670934	240842
39.	670937	240861
40.	670952	240875
41.	670936	240891

- Pécel 0342/6 hrsz-ú, 178 414 m² kiterjedésű ingatlan szántó és erdő művelésű és d alszántó területéből a következő EOV-koordináták által meghatározott, 11 938 m² kiterjedésű részterületre:

sorszám	Y koordináta	X koordináta
1.	670963	240953
2.	670965	240953
3.	670986	240951
4.	670994	240937
5.	671030	240918
6.	671018	240948
7.	671013	240970
8.	671012	240994
9.	671023	241017
10.	671042	241017
11.	671052	240989
12.	671058	240960
13.	671123	240920
14.	671149	240922

15.	671153	240884
16.	671182	240873
17.	671185	240855
18.	671177	240850
19.	671177	240841
20.	671191	240834
21.	671210	240902
22.	671223	240896
23.	671229	240865
24.	671216	240842

- Pécel 0349 Jász-ú, 29 154 m² kiterjedésű erdő művelési ingatlan területéből a következő EOV-koordináták által meghatározott, 8473 m² kiterjedésű részterület:

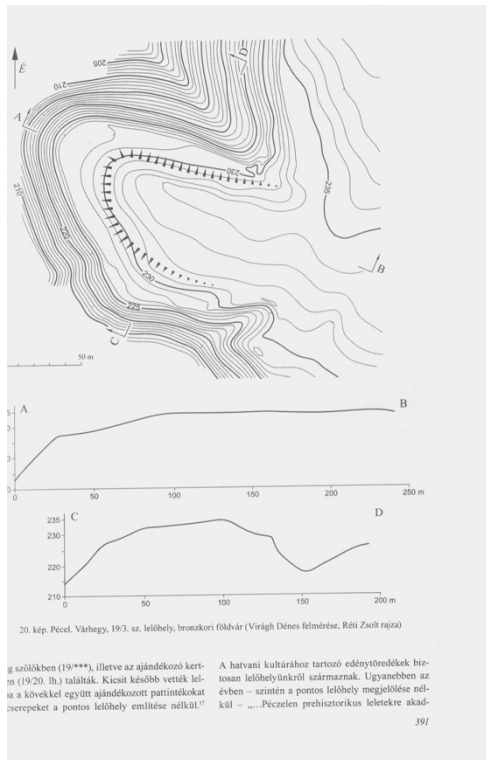
sorszám	Y koordináta	X koordináta
1.	670936	240891
2.	670906	240940
3.	670894	241006
4.	670869	241028
5.	670858	241056
6.	670859	241103
7.	670871	241114
8.	670879	241110
9.	670910	241061
10.	670919	241032
11.	670936	241010
12.	670938	240986
13.	670953	240945

az országos jelentőségű védett természeti terület (forrás) jogi jellegét megállapítom.

E döntés ellen a kézhezvételét követő naptól számított 15 napon belül az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőségnek címzett, de a Központi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséghez (a továbbiakban: Felügyelőség) két példányban benyújtandó fellebbezéssel lehet élni. A fellebbezés elektronikus úton történő benyújtására jelenleg a megfelelő technikai feltételek hiánya miatt nincs lehetőség. A teljes személyes illetéktüntetésben nem részesülők számára a fellebbezési eljárás illetéke 10 000 Ft, amit illetékbenyújtáskor kell leróni. A fellebbezés elektronikus formában történő benyújtására nincs lehetőség.

3

E.) Pest megye régészeti topográfiája, Az aszói és a gödöllői járás Budapest, 2012. 91-93. oldal, amely a péceli Várhegy régészeti leírását 19/3. sz. lelőhelyként mutatja be az ott talált régészeti leletek felsorolásával és azok történetével.

A dokumentum 391. oldala bemutatja a Várhegy feltételezett földvárát

F.) Juhász József helytörténész a Pécel város kis monográfiájában (Pécel, 2012. 68-70.): a Csunya határnév keletkezését és jelentését úgy fogalmazta meg, hogy „...a Ráday-féle térképre hivatkozunk, a névkeletkezés okát pedig a CZUCZOR-FOGARASI szótár teszi egyértelművé. E kifejezésre többek közt megemlítik, hogy „*Néhutt a köznép főnévül is használja a szeméremtest és alfel helyett*” mármint a csúnya jelzőt. E népies kifejezési forma használatát mi sem támasztja jobban alá, mint ennek a helynek az elhelyezkedése, azaz a falu legmesszebbre eső pontja (vagy alja).”

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

Készítése folyamatban.

2. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat.

Pécel, 2015. év október hó 22. nap

Heltai Miklós